

عدالت اجتماعی نیز زیر سوال نرود.

۷ پیشنهاد به دولت جدید

در طول سالیان گذشته بسیاری از کشورهای جهان برای جلوگیری از بحران مجبور به اصلاحات اساسی در صندوق‌های بازنشستگی خود شدند، مسأله‌ای که مابیش از هر زمان دیگری به آن نیازمندیم. خوشبختانه قدم مثبتی که برای بودجه ۱۴۰۱ برداشته شد، کشیده شده ترمز صندوق‌های بازنشستگی در تسخیر بودجه عمومی دولت بود. سهم صندوق‌های بازنشستگی از هزینه‌های عمومی در لایحه ۱۴۰۱ به ۲۳ درصد رسیده که در مقایسه با ارقام ۲۷ درصدی برای سال ۱۴۰۰ و ۲۹ درصدی در سال ۹۹ تعدیل شده است. اما قطع به یقین انجام اصلاحات گسترده در این نظام واجبی بوده تا بتوان وابستگی صندوق‌ها را به بودجه دولت به صفر رساند.

در همین راستا اصلاحات عمیقی در دو بعد پارامتریک و ساختاری پیشنهاد می‌شود. اصلاحات پارامتریک:

۱. طی ۱۰ سال به صورت پلکانی سن بازنشستگی مردان به ۶۵ و سن بازنشستگی زنان به ۶۰ سال افزایش یابد،
۲. طی پنج سال حداقل سابقه پرداخت حق بیمه برای بازنشستگی به ۲۵ سال افزایش یابد،
۳. طی پنج سال معافیت ۲۰ درصدی حق بیمه سهم کارفرمایی کارگاه‌های معاف هر سال به اندازه چهار واحد درصد کاهش یابد تا به صفر برسد،
۴. طی پنج سال سابقه پرداخت حق بیمه برای بازنشستگی کامل از ۳۰ سال به ۳۵ سال افزایش یابد و
۵. طی پنج سال مبنای محاسبه حقوق بازنشستگی از میانگین حقوق دو سال آخر منتهی به بازنشستگی به میانگین حقوق ۲۰ سال آخر منتهی به بازنشستگی (با افزایش سالانه ۴ درصد و با تعدیل اثر تورم) تغییر یابد.

اصلاحات ساختاری:

۱. ظام چندلایه رفاهی به منظور پوشش فراگیر بیمه برای تمامی افراد کشور استقرار شکل گیرد،
۲. برای حل معضل سازمان تامین اجتماعی، طی یک برنامه میان مدت، تسویه بدهی‌های دولت به تامین اجتماعی از طریق اوراق مالی اسلامی بلندمدت صورت پذیرد تا تامین اجتماعی بتواند مشکل نقدینگی خود را حل کرده و تعهدات پیشین را با زیرمجموعه‌های خود تسویه کند.

بودجه صندوق‌ها در سال ۱۴۰۰ چیزی در حدود ۶۴ درصد بوده که این رقم در بودجه ۱۴۰۱ به ۲۵ درصد رسیده است. همچنین سهم آن‌ها هزینه‌های عمومی از ۲۷ درصد در سال جاری به ۲۳ درصد در سال آینده رسیده که نکته امیدوارکننده‌ای است.

۲۱۸ همت بودجه برای ۵ درصد از جمعیت

گروهی از صاحب نظران، انتقاد به صندوق‌ها و نحوه مدیریت آنها را مبارزه با سفره و رفاه زندگی بازنشستگان می‌دانند و کمک به این صندوق‌ها از سوی دولت را به هر نحوی لازم و مبرم میدانند. هر چند وظیفه دولت است که به احیای این صندوق‌ها اهتمام ورزد اما در کنار پرداخت بودجه سالانه، باید منتظر تغییر و تحولات اساسی نیز در آن‌ها باشیم تا رفته رفته این صندوق‌ها روی پای خود بایستند. براساس آخرین آمارهای منتشرشده حدود ۱۷۹ میلیون نفر مشترک اصلی سازمان تامین اجتماعی، حدود ۲٫۵ میلیون نفر مشترک اصلی صندوق بازنشستگی کشوری، حدود ۱٫۵ میلیون نفر مشترک اصلی صندوق روستاییان و عشایر و ۱/۱ میلیون نفر مشترک اصلی صندوق تامین اجتماعی نیروهای مسلح هستند. از تعداد مشترکان سایر صندوق‌های بازنشستگی دستگاهی اطلاعات دقیقی در دسترس نیست؛ اما، براساس آخرین آمارها که مربوط به سال ۱۳۹۶ است تعداد مشترکان آنها در مجموع حدود ۷۰۸ هزار نفر تخمین زده می‌شود. همانطور که در قسمت قبل گفته شد از بین ۱۸ صندوق، ۴ صندوق ردیف بودجه‌ای داشته که براساس آمارها تعداد مستمری‌بگیران آن در حدود ۵ میلیون نفر یعنی ۵٫۵ درصد از کل جمعیت کشور است.

در واقع صندوق‌های بازنشستگی کشوری، صندوق بازنشستگی فولاد و صندوق بازنشستگی تامین اجتماعی نیروهای مسلح و صندوق وزارت اطلاعات که در سال آینده ۲۱۸ هزار میلیارد تومان بودجه دریافت خواهند کرد، تنها ۵ درصد از جمعیت کشور را پوشش خواهند داد. این موضوع اساساً اصلاح نظام صندوق‌های بیمه‌ای را لازم می‌کند تا بیش از این

فولاد و صندوق بازنشستگی تامین اجتماعی نیروهای مسلح و صندوق وزارت اطلاعات برای سال ۱۴۰۱ به ۲۱۸ هزار میلیارد تومان رسیده که این میزان رشد ۲۵ درصدی نسبت به رقم ۱۷۵ هزار میلیارد تومانی درج‌شده در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ را نشان می‌دهد. با در نظر گرفتن رقم ۹۶۵ هزار میلیارد تومان هزینه‌های عمومی و رقم ۲۱۸ هزار میلیارد تومانی بودجه صندوق‌های بازنشستگی، بیش از ۲۵ درصد هزینه‌های جاری دولت صرف صندوق‌های بازنشستگی می‌شود. بیش از ۵۵ درصد یعنی ۱۲۰ هزار میلیارد تومان بودجه مدنظر قرار گرفته برای این صندوق‌ها صرف ردیف اختصاص یافته به صندوق بازنشستگی کشوری خواهد شد. از منظر بودجه‌ای نکته قابل تامل در این خصوص، رشد فزاینده مقدار این کمک‌ها در اثر اتخاذ تصمیمات هزینه‌ساز برای صندوق‌ها و همچنین رسیدن تعداد قابل توجهی از شاغلان فعلی به سن بازنشستگی است. براساس جداول بودجه، میزان اعتبارات دریافتی صندوق‌ها از حدود ۳۰ هزار میلیارد تومان در سال ۱۳۹۳ به حدود ۲۱۸ هزار میلیارد تومان در سال ۱۴۰۱ رسیده است. این درحالی است که اعتبار کمکی به صندوق‌های دستگاهی ورشکسته همچون صندوق بازنشستگی کارکنان صداوسیما، صندوق بازنشستگی کارکنان هوا و... در این آمار لحاظ نشده است.

کاهش دریافتی صندوق‌ها در بودجه ۱۴۰۱

روند اعتبارات اختصاص یافته به ۴ صندوق بازنشستگی مذکور در طی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹ فزاینده بوده و در سال‌های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۰ به اوج خود رسیده بود، به طوری که بودجه سالانه این صندوق‌ها در سال ۹۸ تقریباً ۳۲ درصد، در سال ۹۹ در حدود ۴۳ درصد و ۶۴ درصد در سال ۱۴۰۰ رشد کرده است. همچنین سهم بودجه دریافتی این صندوق‌ها از کل هزینه‌های جاری دولت در این سال‌ها به طور حیرت آوری افزایش پیدا کرده، طوری که در سال ۱۴۰۰ این نسبت در حدود ۲۷ درصد بوده است. در لایحه بودجه ۱۴۰۰ اما به سرعت تسخیر بودجه توسط صندوق‌های بازنشستگی کمتر و ترمز آن به نوعی کشیده شده است. همانطور که گفته شد رشد

بودجه
صندوق‌ها در
سال ۱۴۰۰ حدود
۶۴ درصد بوده
که این رقم در
بودجه ۱۴۰۱ به
۲۵ درصد رسید.
همچنین سهم
هزینه‌های
عمومی از ۲۷
درصد در سال
جاری به ۲۳
درصد در سال
آینده رسیده که
نکته امیدوار
کننده‌ای است

